

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Slavonski Brod

IZVJEŠĆE O OBAVLJENOJ REVIZIJI

GOSPODARENJE MINERALNIM SIROVINAMA
NA PODRUČJU BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

Slavonski Brod, studeni 2016.

SADRŽAJ

	stranica
PREDMET I CILJEVI REVIZIJE	2
METODE I POSTUPCI REVIZIJE	2
KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI	3
GOSPODARENJE MINERALNIM SIROVINAMA	5
Planski dokumenti gospodarenja mineralnim sirovinama	9
Registri i evidencije	11
Dodjela koncesija, obračun i naplata naknada za mineralne sirovine te nadzor nad izvršavanjem ugovora o koncesiji	14
Sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi	20
OCJENA UČINKOVITOSTI GOSPODARENJA MINERALNIM SIROVINAMA	23
OČITOVANJE UREDA DRŽAVNE UPRAVE	26

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU
Područni ured Slavonski Brod

KLASA: 041-01/16-10-26
URBROJ: 613-14-16-29

Slavonski Brod, 8. studenoga 2016.

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI UČINKOVITOSTI GOSPODARENJA
MINERALNIM SIROVINAMA NA PODRUČJU BRODSKO-POSAVSKE ŽUPANIJE

Na temelju odredbi članaka 12. i 14. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 80/11), obavljena je revizija učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama na području Brodsko-posavske županije (dalje u tekstu: Županije).

Revizija je obavljena na način i prema postupcima utvrđenim okvirom revizijskih standarda Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

Postupci revizije provedeni su od 29. ožujka do 8. studenoga 2016.

PREDMET I CILJEVI REVIZIJE

Predmet revizije je gospodarenje mineralnim sirovinama na području Županije, koje je u nadležnosti Ureda državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji (dalje u tekstu: Ured državne uprave). Prema odredbama Zakona o rudarstvu (Narodne novine 56/13 i 14/14), Ured državne uprave je tijelo nadležno za rudarstvo za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala na području Županije.

Revizijom je obuhvaćena provedba aktivnosti Ureda državne uprave vezanih uz gospodarenje mineralnim sirovinama (istraživanje i eksploataciju), naplatu prihoda od naknada za koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina, vođenje evidencija o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina te sanacija prostora nakon završetka izvođenja rudarskih radova na području Županije od 2013. do 2015. .

U svrhu ocjene učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama, utvrđeni su sljedeći ciljevi:

- ocijeniti postupanje Ureda državne uprave u skladu s donesenim propisima, planovima i unutarnjim procedurama vezanim uz koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina
- ocijeniti prikupljanje podataka o eksploataciji mineralnih sirovina
- ocijeniti dodjelu koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina u skladu s propisima
- ocijeniti pravilnost obračuna naknade za mineralne sirovine
- ocijeniti provedbu nadzora nad naplatom prihoda i potraživanjima za prihode od naknade za mineralne sirovine te izvršavanjem ugovora o dodjeli koncesija
- ocijeniti provedbu sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi.

METODE I POSTUPCI REVIZIJE

U skladu s prihvaćenim međunarodnim revizijskim standardima vrhovnih revizijskih institucija, revizija je planirana i obavljena na način koji osigurava potrebne dokaze i pruža razumnu osnovu za revizijske nalaze i zaključke te ostvarenje revizijskih ciljeva.

U fazi planiranja i obavljanja pripremnih radnji za obavljanje revizije, analizirana je zakonska regulativa, podaci iz Rudarsko-geološke studije i Prostornog plana Županije o lokacijama predviđenim za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, podaci iz Registra koncesija koji vodi Ministarstvo financija o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina na području Županije, podaci iz sudskog i obrtnog registra o koncesionarima i ovlaštenicima istražnih prostora i eksploatacijskih polja te drugi dostupni podaci.

U postupku revizije korištene su sljedeće metode prikupljanja i analize dokaza:

- proučeni su i analizirani zakoni i drugi propisi koji reguliraju gospodarenje mineralnim sirovinama, unutarnji akti te stručni članci
- ispitana je dosljednost primjene zakona i drugih propisa te unutarnjih akata
- analizirani su podaci i provjerena dokumentacija (planovi, rješenja, odluke, ugovori) vezana uz gospodarenje mineralnim sirovinama
- provjereno je prikupljanje podataka i vođenje propisanih registara, zbirki isprava i evidencija
- obavljani su razgovori s odgovornim osobama te
- pribavljena obrazloženja o pojedinim aktivnostima vezanim uz gospodarenje mineralnim sirovinama.

KRITERIJI ZA OCJENU UČINKOVITOSTI

Za ocjenu učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama utvrđeni su kriteriji koji proizlaze iz zakona i drugih propisa te poduzetih aktivnosti Ureda državne uprave vezanih uz gospodarenje mineralnim sirovinama. Revizijom su prikupljeni dokazi kako bi se odgovorilo na sljedeća pitanja:

- Je li izrađena rudarsko-geološka studija za Županiju te doneseni odgovarajući planovi i unutarnje procedure u vezi s gospodarenjem mineralnih sirovina?
- Je li ustrojen registar istražnih prostora i registar eksploatacijskih polja i jesu li cjelovite evidencije o istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima?
- Dodjeljuju li se koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina u skladu s propisima?
- Obračunavaju li se naknade za mineralne sirovine na propisani način te provodi li se učinkovit nadzor nad naplatom prihoda i potraživanja za prihode od naknada za mineralne sirovine?
- Provodi li se kontinuirani nadzor rada koncesionara i izvršavanja obveza rudarskog gospodarskog subjekta?
- Provode li se sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi?

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **učinkovito**, ako su doneseni odgovarajući planovi i procedure u vezi s gospodarenjem mineralnih sirovina, ako su ustrojeni registri i cjelovite evidencije o istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, ako je dodjeljivanje koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina provedeno u skladu s propisima, ako se obračun i naplata naknada za mineralne sirovine obavljaju na propisani način, ako se provodi nadzor u svim fazama obavljanja rudarskih radova te ako je provedena sanacija prostora na kojem su izvedeni rudarski radovi.

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **učinkovito, pri čemu su potrebna određena poboljšanja**, ako su utvrđene određene slabosti i propusti koje ne utječu bitno na gospodarenje mineralnim sirovinama.

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **djelomično učinkovito**, ako su utvrđeni nedostaci kod donošenja planova, dodjele koncesija, naplate prihoda, vođenja registra i cjelovitosti evidencija o istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, provedbe odgovarajućeg nadzora i sanacije prostora.

Gospodarenje mineralnim sirovinama ocjenjuje se kao **neučinkovito**, ako su utvrđene značajnije nepravilnosti i nedostaci te su potrebna znatna poboljšanja u postupcima dodjele koncesija, naplate naknade za koncesije, vođenju registra i odgovarajućih evidencija, uspostave odgovarajućeg nadzora u svim fazama istraživanja i eksploatacije mineralnih sirovina te postupcima sanacije prostora.

U nastavku se daju kriteriji za ocjenu učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama na području Županije, prema područjima revizije.

Kriteriji za ocjenu učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama, prema područjima revizije

Područja revizije	Kriteriji
Normativno uređenje	<ul style="list-style-type: none"> ○ doneseni su godišnji i srednjoročni (trogodišnji) planovi davanja koncesija te dostavljeni Ministarstvu financija
Registri i evidencije	<ul style="list-style-type: none"> ○ vode se propisane evidencije u vezi s gospodarenjem mineralnim sirovinama ○ podaci se sustavno i pravodobno prikupljaju i pravilno unose u propisane registre ○ evidencije su cjelovite i međusobno usklađene ○ provodi se nadzor nad dostavom i kvalitetom podataka ○ podaci za potrebe analize i izvješćivanja su točni i vjerodostojni ○ rudarski gospodarski subjekti, kao ovlaštenici istražnih prostora i eksploatacijskih polja dostavljaju nadležnom povjerenstvu podatke i dokumentaciju o rezervama mineralnih sirovina ○ koncesionari vode evidencije o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina te Uredu državne uprave dostavljaju podatke o godišnjoj eksploataciji
Dodjela koncesija, obračun i naplata naknada za mineralne sirovine te nadzor nad izvršavanjem ugovora o koncesiji	<ul style="list-style-type: none"> ○ zaposlen je dovoljan broj zaposlenika na poslovima iz područja rudarstva ○ zaposlenici su educirani za obavljanje poslova iz područja rudarstva ○ postupak pri dodjeli koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina detaljno je propisan ○ raspisivanju javnog nadmetanja prethode pripreme radnje propisane odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu ○ postupci javnog nadmetanja radi davanja koncesije provode se na način propisan odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu ○ redovito se prati izvršenje ugovora o koncesiji i aktivnosti koncesionara ○ obračun i naplata naknada za mineralne sirovine provodi se na propisani način ○ dostavljaju se podaci o otkopanoj/pridobivenoj količini te tržišnoj vrijednosti prodane mineralne sirovine ○ provjerava se realnost iskazivanja tržišne vrijednosti i količine otkopane/pridobivene mineralne sirovine ○ prati se plaćanje naknada za mineralne sirovine, poduzimaju se mjere naplate potraživanja te provjerava učinkovitost poduzetih mjera ○ obavljaju se kontrole eksploatiranih količina mineralnih sirovina koje su prijavili koncesionari ○ uspostavljena je učinkovita suradnja nadležnih tijela u svim aktivnostima vezanim uz eksploataciju mineralnih sirovina ○ sastavlja se godišnje izvješće o ugovorima o koncesiji i radu koncesionara te se dostavlja Ministarstvu financija ○ o postupcima nepoštivanja odredbi ugovora o koncesiji obavještava se nadležno državno odvjetništvo ○ provodi se nadzor nad protupravnim eksploatacijama te mjere radi učinkovitog sprječavanja protupravnih eksploatacija ○ obračunava se naknada štete po osnovi otuđenja mineralne sirovine
Sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi	<ul style="list-style-type: none"> ○ provodi se sanacija prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi tijekom izvođenja rudarskih radova na istražnom prostoru ili eksploatacijskom polju te nakon završetka ili trajnog obustavljanja izvođenja rudarskih radova ○ u postupku davanja koncesije utvrđuje se iznos troškova sanacije, pribavljaju se jamstva za troškove sanacije te se redovito provjerava valjanost jamstava ○ nadležna tijela provode nadzor nad provedbama sanacije ○ provode se izvanredne sanacije prostora kada ne postoji ili je nepoznata osoba koja je eksploatirala mineralnu sirovinu ○ poduzimaju se mjere radi sanacije prostora putem treće osobe, kada to ne učini rudarski gospodarski subjekt ○ poduzimaju se pravne radnje pred sudom radi prisilne sanacije

GOSPODARENJE MINERALNIM SIROVINAMA

Mineralne sirovine, odnosno rudno blago kao prirodno bogatstvo dobro je od osobitog značenja za Republiku Hrvatsku, koje, prema Ustavu Republike Hrvatske (Narodne novine 85/10 - pročišćeni tekst i 5/14), ima njezinu osobitu zaštitu. Gospodarenje mineralnim sirovinama normativno je uređeno s više propisa iz područja rudarstva i dodjele koncesija, od kojih su temeljni Zakon o rudarstvu i Zakon o koncesijama (Narodne novine 143/12).

Zakonom o rudarstvu, koji je stupio na snagu u svibnju 2013., uređeno je gospodarenje mineralnim sirovinama i planiranje rudarske gospodarske djelatnosti, istraživanje i utvrđivanje rezervi mineralnih sirovina, izrada i provjera rudarskih projekata, eksploatacija mineralnih sirovina, davanje koncesije za eksploataciju, građenje i uporabu rudarskih objekata i postrojenja, izrada rudarskih planova i izvođenje rudarskih mjerenja, sanacija otkopanih prostora, naknada za koncesiju, naknada štete, mjere osiguranja, sigurnosti i zaštite, stručna sprema za obavljanje određenih poslova u rudarstvu, upravni i inspeksijski nadzor, prekršajne odredbe i druga pitanja.

Mineralne sirovine, u smislu Zakona o rudarstvu, su:

1. energetske mineralne sirovine:
 - 1.1. ugljikovodici (nafta, prirodni plin, plinski kondenzat i zemni vosak)
 - 1.2. fosilne gorive tvari: ugljen (treset, lignit, smeđi ugljen, kameni ugljen), asfalt i uljni škrljavci; radioaktivne rude; geotermalne vode iz kojih se može koristiti akumulirana toplina u energetske svrhe, osim geotermalnih voda koje se koriste u ljekovite, balneološke ili rekreativne svrhe i druge namjene, na koje se primjenjuju propisi o vodama
2. mineralne sirovine za industrijsku preradbu: grafit, sumpor, barit, tinjci, gips, kreda, kremen, kremenji pijesak, drago kamenje, bentonitna, porculanska, keramička i vatrostalna glina, feldspati, talk, tuf, mineralne sirovine za proizvodnju cementa, karbonatne mineralne sirovine (vapnenci i dolomiti) za industrijsku preradbu, silikatne mineralne sirovine za industrijsku preradbu, sve vrste soli (morska sol) i solnih voda, mineralne vode iz kojih se mogu pridobivati mineralne sirovine, osim mineralnih voda koje se koriste u ljekovite, balneološke i rekreativne svrhe ili kao voda za ljudsku potrošnju i druge namjene, na koje se primjenjuju propisi o vodama, brom, jod, peloidi
3. mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala: tehničko-građevni kamen (amfibolit, andezit, bazalt, dijabaz, granit, dolomit, vapnenac), građevni pijesak i šljunak iz neobnovljivih ležišta, građevni pijesak i šljunak iz morskog dna, ciglarska glina
4. arhitektonsko-građevni kamen
5. mineralne sirovine kovina.

Prema odredbama Zakona o rudarstvu, eksploatacijom mineralnih sirovina smatra se otkopavanje ili pridobivanje mineralnih sirovina iz ležišta i njihovo oplemenjivanje, a dozvoljena je samo unutar utvrđenog eksploatacijskog polja mineralnih sirovina i u granicama provjerenog rudarskog projekta na temelju kojeg je dana koncesija za gospodarsko korištenje općeg ili drugog dobra, koja je potrebna za eksploataciju mineralnih sirovina.

Postupci davanja koncesija, ugovor o koncesiji, prestanak koncesije, pravna zaštita u postupcima davanja koncesije, politika koncesija te druga pitanja u vezi s koncesijama, uređuju se Zakonom o rudarstvu i Zakonom o koncesijama. Koncesija je pravo koje se stječe ugovorom.

Davanje koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina provodi se prema odredbama Zakona o rudarstvu, na temelju jednog javnog nadmetanja u jedinstvenom postupku koji se sastoji od četiri faze i to: postupka radi odabira najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju, postupka radi davanja odobrenja za istraživanje, postupka radi utvrđivanja eksploatacijskog polja te postupka radi davanja koncesije za eksploataciju. Koncesija se daje na zahtjev fizičkoj ili pravnoj osobi, na način određen Zakonom o koncesijama, koja je na javnom nadmetanju odabrana kao najpovoljniji ponuditelj, pod uvjetom da se nakon završetka istražnih radova potvrde rezerve mineralnih sirovina, utvrdi eksploatacijsko polje u skladu s lokacijskom dozvolom te da fizička ili pravna osoba ispunjava druge propisane uvjete. Iznimno, ako na određenom području već postoji utvrđeno eksploatacijsko polje, a ovlaštenik je Republika Hrvatska, raspisuje se javno nadmetanje za davanje koncesije.

Sve postupke koji čine pojedinu fazu jedinstvenog postupka za davanje koncesije provodi jedno tijelo nadležno za rudarstvo, kao davatelj koncesije, u skladu s odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu. Prema odredbi članka 8. Zakona o rudarstvu, za energetske mineralne sirovine, mineralne sirovine za industrijsku preradu, arhitektonsko-građevni kamen i mineralne sirovine kovina nadležno je Ministarstvo gospodarstva, kao ministarstvo nadležno za rudarstvo, dok su za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala nadležni uredi državne uprave u županijama.

Ured državne uprave u županiji donosi odluku o provođenju javnog nadmetanja za odabir najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala radi davanja koncesije za eksploataciju, ako ocijeni da postoji potreba za utvrđivanjem pojedinačnih rezervi mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na nekom prostoru, koji je dokumentima prostornog uređenja planiran za izvođenje rudarskih radova i utvrđivanjem njihove gospodarske iskoristivosti ili povodom prijedloga fizičke ili pravne osobe registrirane za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala.

Raspisivanju javnog nadmetanja prethode pripreme radnje koje se prema odredbama Zakona o koncesijama i Zakona o rudarstvu osobito odnose na imenovanje stručnog povjerenstva za koncesiju, izradu studije opravdanosti davanja koncesije ili analize davanja koncesije, procjenu vrijednosti koncesije, izradu dokumentacije za nadmetanje, određivanje jamstva za ozbiljnost ponude, određivanje visine novčane naknade za uvid i otkup dokumentacije za nadmetanje, određivanje posebnih uvjeta i ograničenja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju, određivanje granica istražnog prostora, određivanje vrste i količine istražnih radova te određivanje rokova i kriterija za odabir najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju. Davatelj koncesije imenuje do sedam članova stručnog povjerenstva za koncesiju odgovarajuće struke, koji ne moraju biti zaposlenici davatelja koncesije. Stručno povjerenstvo za koncesije o svom radu vodi zapisnik, a zadaci su mu suradnja s davateljem koncesije pri provođenju pripremnih radnji za davanje koncesije, ocjena pristiglih ponuda, utvrđivanje prijedloga odluke o davanju koncesije ili prijedloga odluke o poništenju postupka davanja koncesije i obrazloženje tih prijedloga te obavljanje svih drugih radnji potrebnih za provedbu postupka davanja koncesije.

Postupak javnog nadmetanja radi davanja koncesije započinje danom slanja na objavu obavijesti o namjeri davanja koncesije odnosno o namjeri odabira najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina radi davanja koncesije za eksploataciju u Elektroničkom oglasniku javne nabave Republike Hrvatske, a završava s izvršnosti odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja ili odluke o poništenju postupka javnog nadmetanja.

Odluku o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala radi davanja koncesije za eksploataciju donosi ured državne uprave u županiji na prijedlog stručnog povjerenstva. Ured državne uprave u županiji donosi i sve druge odluke u jedinstvenom postupku za davanje koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala. Nakon donošenja odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja slijedi postupak radi davanja odobrenja za istraživanje, koje se provodi radi utvrđivanja rezervi mineralnih sirovina. Rješenje o odobrenju za istraživanje donosi se na temelju izvršne odluke o odabiru najpovoljnijeg ponuditelja, a istraživanje je dopušteno unutar istražnog prostora određenog rješenjem. Podaci o odobrenim istražnim prostorima za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala unose se u registar istražnih prostora koji vodi ured državne uprave u županiji.

Rješenje kojim se utvrđuje i ovjerava količina i kakvoća rezervi mineralnih sirovina donosi povjerenstvo za utvrđivanje rezervi mineralnih sirovina na temelju prijedloga rudarskog gospodarskog subjekta, koji uključuje dokumentaciju o rezervama mineralnih sirovina. Navedeno povjerenstvo osniva i njegove članove imenuje rješenjem ministar nadležan za rudarstvo iz redova djelatnika ministarstva nadležnog za rudarstvo, te drugih znanstvenih i stručnih djelatnika.

Nakon završetka istražnih radova i donošenja rješenja o utvrđivanju rezervi mineralnih sirovina pokreće se postupak za utvrđivanje eksploatacijskog polja. Rješenje o utvrđivanju eksploatacijskog polja mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala donosi ured državne uprave u županiji po službenoj dužnosti ili na zahtjev ovlaštenika istražnog prostora. Eksploatacijska polja utvrđuju se do isteka rezervi mineralnih sirovina i ne mogu se odobriti ovlašteniku na rok duži od 40 godina. Nakon što prestanu prava ovlaštenika, ured državne uprave u županiji može raspisati novo javno nadmetanje za eksploatacijsko polje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu. Podaci o eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala unose se u registar eksploatacijskih polja koji vodi ured državne uprave u županiji.

Nakon utvrđivanja eksploatacijskog polja pokreće se postupak za donošenje odluke o davanju koncesije i sklapanju ugovora o koncesiji. Ured državne uprave u županiji donosi odluku o davanju koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na temelju zahtjeva koji podnosi rudarski gospodarski subjekt kao ovlaštenik eksploatacijskog polja koji je odabran kao najpovoljniji ponuditelj za istraživanje mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala radi davanja koncesije za eksploataciju, ako su dovršeni istražni radovi, potvrđene rezerve mineralne sirovine, utvrđeno eksploatacijsko polje sukladno lokacijskoj dozvoli ishođenoj od nadležnog tijela za prostorno uređenje te ispunjeni drugi uvjeti propisani odredbama Zakona o rudarstvu i Zakona o koncesijama.

Odluka o koncesiji dostavlja se rudarskom gospodarskom subjektu kojem se daje koncesija uz nacrt prijedloga ugovora o koncesiji, ministarstvu nadležnom za rudarstvo, jedinicama lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave na čijim se područjima nalazi eksploatacijsko polje i vlasnicima/posjednicima zemljišnih čestica na kojima se odobrava izvođenje rudarskih radova na eksploatacijskom polju. Na temelju odluke o davanju koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala, ured državne uprave u županiji mora rudarskom gospodarskom subjektu kojem se daje koncesija ponuditi na zaključivanje i potpisivanje ugovor o koncesiji. Ugovorom o koncesiji određuju se prava i obveze davatelja koncesije i koncesionara te se utvrđuje iznos i način plaćanja naknade za koncesiju.

Odredbama Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 31/14), propisana je visina minimalne godišnje naknade za mineralne sirovine i omjer raspodjele prihoda od naknade. Naknada za mineralne sirovine sastoji se od fiksnog i varijabilnog dijela, a ukupna naknada koja se plaća jednaka je njihovom zbroju.

Fiksni dio naknade za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala (za površinu eksploatacijskog polja određenu upisom u registar odobrenih eksploatacijskih polja) iznosi 800,00 kn/ha za eksploatacijska polja čija površina nije veća od 20 ha, 1.000,00 kn/ha za eksploatacijska polja čija je površina od 20 ha do 50 ha te 1.200,00 kn/ha za eksploatacijska polja čija je površina veća od 50 ha. Obračunava se godišnje od dana dobivanja odobrenja za eksploatacijsko polje i dospijeva najkasnije do konca četvrtog kvartala tekuće godine. Fiksni dio naknade je prihod državnog proračuna Republike Hrvatske te se u cijelosti ustupa općini ili gradu na čijem području se nalazi odobreno eksploatacijsko polje. Ukoliko se eksploatacijsko polje prostire na području više gradova i/ili općina, fikсни dio naknade dijeli se razmjerno površini prostiranja eksploatacijskog polja mineralnih sirovina na području pojedinog grada i/ili općine.

Minimalni iznos varijabilnog dijela naknade za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala (za otkopanu/pridobivenu količinu mineralne sirovine) iznosi 5,0 % tržišne vrijednosti otkopane/pridobivene mineralne sirovine. Iskazana tržišna vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine ne može biti manja od tržišne vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehnološke ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena. Varijabilni dio naknade prihod je državnog proračuna Republike Hrvatske, a dijeli se na način da 30,0 % pripada općini ili gradu na čijem području se otkopava/pridobiva mineralna sirovina, 20,0 % županiji na čijem području se otkopava/pridobiva te 50,0 % državnom proračunu Republike Hrvatske. Rudarski gospodarski subjekt dužan je dostaviti uredu državne uprave u županiji podatke o otkopanoj/pridobivenoj količini i tržišnoj vrijednosti otkopane/pridobivene mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala u prethodnom kvartalu, najkasnije osmog dana narednog kvartala. Varijabilni dio naknade za otkopanu/pridobivenu količinu mineralnih sirovina obračunava se najmanje kvartalno i dospijeva petnaestog dana narednog kvartala.

Prema odredbama Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (Narodne novine 147/14), naknada za eksploataciju mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. i II. skupinu prema indeksu razvijenosti, koja je prihod državnog proračuna Republike Hrvatske ustupa se u iznosu od 50 % gradu, odnosno općini, a 50 % županiji na području kojih se obavlja iskorištavanje, a koristi se namjenski za zaštitu okoliša i prirode te za gospodarski razvitak.

Planski dokumenti gospodarenja mineralnim sirovinama

Prema odredbama Zakona o rudarstvu, osnovni dokument kojim se utvrđuje gospodarenje mineralnim sirovinama i planira rudarska gospodarska djelatnost na državnoj razini je Strategija gospodarenja mineralnim sirovinama koju donosi Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Propisano je da će Vlada Republike Hrvatske najkasnije u roku tri godine od dana stupanja na snagu Zakona u rudarstvu, odnosno do svibnja 2016. podnijeti prijedlog strategije na usvajanje Hrvatskom saboru. Županije, gradovi i općine dužni su u svojim razvojnim dokumentima osigurati provedbu strategije u roku tri godine od dana usvajanja strategije u Hrvatskom saboru.

Županije su dužne za svoja područja, u roku tri godine od dana usvajanja Strategije u Hrvatskom saboru, izraditi rudarsko-geološke studije koje obuhvaćaju postojeća i potencijalna ležišta mineralnih sirovina i koje moraju biti u skladu sa Strategijom, te ih dostaviti ministarstvu nadležnom za rudarstvo, ministarstvu nadležnom za prostorno uređenje i ministarstvu nadležnom za zaštitu prirode i okoliša u roku 30 dana od usvajanja. Sadržaj i način izrade navedenih studija propisan je Pravilnikom o sadržaju i načinu izrade rudarsko-geoloških studija (Narodne novine 142/13).

Do vremena obavljanja revizije (rujan 2016.), strategija gospodarenja mineralnim sirovinama na državnoj razini nije donesena te rudarsko-geološka studija Županije prema odredbama važećeg zakona o rudarstvu nije izrađena.

Prostornim planom Županije (Službeni vjesnik Brodsko-posavske županije 04/01, 6/05, 11/07, 14/08-pročišćeni tekst, 05/10 i 09/12), predviđeno je sedam prostora za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina na području Županije.

U tablici broj 1 daju se podaci o prostorima predviđenim za eksploataciju mineralnih sirovina na području Županije.

Tablica broj 1

Prostori predviđeni za eksploataciju mineralnih sirovina
na području Županije

Redni broj	Naziv prostora	Jedinica lokalne samouprave	Vrsta mineralne sirovine
	1	2	3
1.	Gornji Rogulji/Buk	Općina Okučani	tehničko-građevni kamen
2.	Bobare/Fukinac		
3.	Širinci/Starča		
4.	Giletinci	Općina Cernik	
5.	Perčin		
6.	Srednji Lipovac	Općina Nova Kapela	
7.	Glogovica	Općina Podcrkavlje	karbonatne mineralne sirovine za industrijsku preradbu

Od sedam navedenih prostora određenih prostornim planom Županije, u šest prostora je planirana eksploatacija mineralnih sirovina za proizvodnju tehničko-građevnog kamena. Eksploatacijsko polje Srednji Lipovac je prostornim planom predviđeno za eksploataciju tehničko-građevnog kamena, a prema pisanom obrazloženju zakonskog predstavnika Općine Nova Kapela i usmenog obrazloženja odgovornih osoba Ureda državne uprave, navedeno eksploatacijsko polje, kao i eksploatacijsko polje Glogovica, sadrži karbonatnu mineralnu sirovinu za industrijsku preradu, za koju je, tijelo nadležno za rudarstvo, Ministarstvo gospodarstva.

Osim navedenih prostora za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina na području Županije predviđen je eksploatacijski prostor Šušnjevcu u Općini Bukovlje na kojemu nisu izvođeni rudarski radovi niti se obavlja eksploatacija mineralnih sirovina, već je za njega izmjenama prostorno-planske dokumentacije predviđena prenamjena u gospodarski prostor.

Državni ured za reviziju predlaže poduzeti mjere radi usklađivanja podataka o namjeni eksploatacijskih polja i vrsti raspoloživih mineralnih sirovina u planskim dokumentima sa stvarnim stanjem na eksploatacijskim poljima.

Prema odredbama članka 56. Zakona o koncesijama, davatelji koncesija dužni su dostaviti Ministarstvu financija godišnji i srednjoročni (trogodišnji) plan davanja koncesija, koji moraju biti usklađeni. Godišnji plan davanja koncesija sadrži osobito planirani broj koncesija, predviđene vrste i predmete koncesija, rokove na koje se koncesije planiraju dati, pravnu osnovu za davanje koncesije, procijenjenu godišnju naknadu za pojedinu koncesiju, popis ugovora o koncesiji koji istječu u godini na koju se plan odnosi s napomenom za koje se koncesije planira novi postupak davanja koncesije te obrazloženjem razloga za eventualno neplaniranje davanja nove koncesije. U srednjoročnom planu davanja koncesija navode se gospodarska i druga područja u kojima se planiraju dati koncesije, građevine koje će se graditi, odnosno djelatnosti koje će se obavljati na temelju koncesije, planirani rashodi za koncesije i prihodi od koncesija, ocjena očekivane gospodarske koristi od planiranih koncesija te drugi elementi od značaja za provedbu učinkovite politike koncesija.

Ured državne uprave dostavio je Ministarstvu financija godišnje planove davanja koncesija za 2013., 2014. i 2015. te srednjoročni (trogodišnji) plan davanja koncesija od 2014. do 2017. Navedeni planovi davanja koncesija sadrže elemente propisane odredbama Zakona o koncesijama, iako je u nazivu koncesije navedena koncesija tehničkog građevnog kamena, građevnog pijeska i šljunka i ciglarska glina, a prema dostupnim podacima navedena eksploatacijska polja predviđena su za eksploataciju tehničko-građevnog kamena. Tako godišnji plan davanja koncesija za 2015. sadrži samo četiri ugovora o koncesiji koji su zaključeni u ranijim godinama, a koji istječu u kasnijem razdoblju, s procijenjenim prihodima od naknada za koncesije za vrijeme trajanja koncesije u iznosu 70.000,00 kn, 80.000,00 kn, 120.000,00 kn, odnosno 40.000,00 kn.

U srednjoročnom planu davanja koncesija od 2014. do 2017. navedene su također četiri planirane koncesije u području eksploatacije mineralnih sirovina na rok od 25 do 40 godina, a odnose se na eksploataciju tehničko-građevnog kamena, s procijenjenim prihodima od naknada za koncesije za vrijeme trajanja koncesija u ukupnom iznosu 1.310.000,00 kn.

Interne procedure kojima bi se utvrdio hodogram aktivnosti (primjerice opisno i grafički), odnosno redosljed radnji u procesu gospodarenja mineralnim sirovinama (planiranje, dodjela koncesija, rokovi početka i završetka pojedinih aktivnosti, pohrana dokumentacije i drugo) nisu donesene.

Državni ured za reviziju predlaže uskladiti podatke o vrsti koncesije navedenoj u godišnjem planu i srednjoročnom planu davanja koncesija sa stvarnim podacima. Također, predlaže donijeti unutarnje procedure kojima bi se utvrdio redosljed radnji u procesu gospodarenja mineralnim sirovinama, što bi trebalo pridonijeti dosljednoj primjeni propisa iz područja rudarstva, odnosno učinkovitijem gospodarenju mineralnim sirovinama.

Registri i evidencije

Prema odredbi članka 145. Zakona o rudarstvu, uredi državne uprave u županijama dužni su voditi registar istražnih prostora i registar eksploatacijskih polja, evidenciju o svim traženim istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, zbirku isprava te popis rudarskih gospodarskih subjekata za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala, te prikupljene podatke i spise dostavljati Ministarstvu gospodarstva, koje vodi jedinstveni informacijski sustav mineralnih sirovina Republike Hrvatske. Način vođenja registra istražnih prostora, registra eksploatacijskih polja, evidencije o traženim istražnim prostorima i eksploatacijskim poljima, zbirke isprava i popisa rudarskih gospodarskih subjekata propisani su odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima (Narodne novine 142/13), koji je stupio na snagu 7. prosinca 2013. Danom stupanja na snagu tog Pravilnika prestao je važiti Pravilnik o katastru istražnih prostora i eksploatacionih polja te o načinu vođenja evidencije, zbirke isprava i popisa rudarskih poduzeća i samostalnih poduzetnika kojima su izdana odobrenja za istraživanja ili eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 44/91). Odredbom članka 16. spomenutog Pravilnika, propisano je da su registre i zbirke isprava vođene po prijašnjim propisima Ministarstvo i uredi državne uprave u jedinicama područne (regionalne) samouprave dužni uskladiti s odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima u roku 6 mjeseci od dana stupanja na snagu tog Pravilnika, odnosno do 7. lipnja 2014.

Prema odredbi članka 57. Zakona o koncesijama, Ministarstvo financija vodi Registar koncesija, odnosno u suradnji s davateljima koncesija prikuplja i evidentira podatke iz ugovora o koncesiji i vezane dokumentacije, pohranjuje podatke, upravlja bazom podataka, osigurava dostupnost podataka te zaštitu baze podataka i dokumenata pohranjenih u arhivu. Oblik i vođenje Registra koncesija, subjekti upisa, obveznici, postupak upisa ugovora o koncesiji u Registar koncesija, sadržaj i oblik potrebne dokumentacije, unos, izvješća, pohranjivanje, čuvanje i zaštita podataka, te vođenje evidencije o naknadama za koncesiju uređeni su odredbama Pravilnika o Registru koncesija (Narodne novine 26/13). Registar koncesija je središnji izvor informacija o svim koncesijama i jedinstvena elektronička evidencija svih ugovora o koncesijama danim na području Republike Hrvatske te sadrži podatke iz ugovora o koncesiji i vezane dokumentacije koje su davatelji koncesija dužni dostavljati na odgovarajućim obrascima i u rokovima propisanim odredbama Pravilnika o Registru koncesija.

Tijekom revizije obavljen je uvid u evidencije u vezi s gospodarenjem mineralnim sirovinama, koje se u Uredu državne uprave vode u odjelu nadležnom za područje gospodarstva i rudarstva (u Ispostavi Nova Gradiška). Ispostava Nova Gradiška ne vodi registre istražnih prostora i eksploatacijskih polja, zbirku isprava istražnih prostora, niti popis rudarskih gospodarskih subjekata za mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala na području Županije. Podaci o eksploatacijskim poljima i ugovorima i dalje se vode prema obrascima utvrđenim ranije važećim pravilnikom, odnosno nisu usklađeni s odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima. Ministarstvu gospodarstva povremeno dostavlja podatke o eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina, odnosno podatke o rudarskim gospodarskim subjektima i upravne akte kojima se rudarskim gospodarskim subjektima utvrđuju eksploatacijska polja mineralnih sirovina te daju koncesije za eksploataciju.

U Ispostavi Nova Gradiška vode se samo zbirke isprava za svako odobreno eksploatacijsko polje. Ustrojena je pomoćna evidencija ugovora o koncesijama mineralnih sirovina.

Uvidom u zbirke isprava eksploatacijskih polja, utvrđeno je da u pojedine nisu pohranjeni, niti uloženi svi podaci bitni za svako odobreno eksploatacijsko polje. Tako nisu pohranjeni svi zahtjevi rudarskih gospodarskih subjekata za odobravanje namjeranih zahvata eksploatacijskih polja s pripadajućom dokumentacijom, rješenja o odobrenju istražnih prostora i eksploatacijskih polja, rješenja o potvrdi i ovjeri količine i kakvoće rezervi mineralnih sirovina, svi podaci o obračunu i naplati fiksnog, odnosno varijabilnog dijela naknade za mineralne sirovine, kao i podaci o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, potvrde rudarskih inspekcija i inspekcija zaštite okoliša o sanaciji prostora na kojem su izvedeni rudarski radovi te drugi dokumenti i podaci. Dio navedenih dokumenata pribavljen je na zahtjev državnih revizora u tijeku obavljanja revizije. Zbog navedenog nije osigurana dokumentacija o tijeku financijskih i drugih aktivnosti u vezi s obavljanjem poslova iz područja rudarstva.

Unos podataka u ustrojene evidencije uglavnom se obavlja ručno, a evidencije nisu objedinjene u elektroničkom obliku na nivou Ureda državne uprave, što utječe na međusobnu usklađenost podataka za potrebe analize i izvješćivanja.

Osim evidencija u vezi s gospodarenjem mineralnim sirovinama (istraživanjem i eksploatacijom) utvrđenih Pravilnikom o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima, Ured državne uprave, kao davatelj koncesija, obvezan je voditi i evidencije u vezi s naknadama za koncesiju, na način utvrđen odredbama Zakona o koncesijama i Pravilnika o registru koncesija. Prema odredbi članka 57. Zakona o koncesijama, Ured državne uprave obveznik je korištenja web-aplikacije Registra koncesija i dužan je pridonositi vođenju Registra koncesija stalnim praćenjem i zajedničkim sudjelovanjem u radu s ministarstvom nadležnim za financije. Obrasci potrebni za unos podataka u Registar koncesija (u vezi s upisom ugovora o koncesiji, evidentiranjem promjena podataka iz ugovora o koncesiji, utvrđivanjem fiksnog i varijabilnog dijela naknade za mineralne sirovine, upisom podataka o izvanrednim prestancima ugovora o koncesiji, stečajnim postupcima nad rudarskim gospodarskim subjektima te prisilnim naplatama naknada za mineralne sirovine) propisani su odredbama Pravilnika o registru koncesija. Podaci za unos podataka u Registar koncesija ne prikupljaju se ažurno, nadzor nad dostavom i kvalitetom podataka koje dostavljaju koncesionari ne obavlja se redovito, a propisani obrasci za unos podataka u Registar koncesija ne dostavljaju se Ministarstvu financija pravodobno ni redovito. Zbog navedenog nisu osigurani ažurirani, potpuni i točni podaci koji se odnose na ID ugovora, koncesionara po pripadajućem ugovoru, obvezama koncesionara s osnove naknada za koncesiju, uplatama naknada te potraživanjima s osnove naknada za koncesiju. Navedeno nije u skladu s odredbom članka 51. i 57. Zakona o koncesijama i odredbom članka 4. Pravilnika o registru koncesija, kojima je, između ostalog, propisano da je davatelj koncesije dužan redovito pratiti izvršavanje plaćanja naknada za koncesiju, pridonositi vođenju Registra koncesija stalnim praćenjem i zajedničkim sudjelovanjem u radu s ministarstvom nadležnim za financije i da je dužan popuniti i podnijeti Ministarstvu financija sve odgovarajuće obrasce propisane Pravilnikom o registru koncesija.

Državni ured za reviziju nalaže ustrojiti registar istražnih prostora i eksploatacijskih polja, zbirku isprava istražnih prostora, popis rudarskih gospodarskih subjekata za mineralne sirovine na području Županije te upotpuniti zbirke isprava eksploatacijskih polja mineralnih sirovina s cjelovitom dokumentacijom u skladu s odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima.

Također, nalaže radi osiguravanja ažurnih, potpunih i točnih podataka u Registru koncesija redovito pratiti izvršavanje plaćanja naknade za koncesiju i pridonositi vođenju Registra koncesija stalnim praćenjem i zajedničkim sudjelovanjem u radu s Ministarstvom financija u skladu s odredbama Zakona o koncesijama te pravodobno i redovito dostavljati Ministarstvu financija odgovarajuće obrasce propisane Pravilnikom o registru koncesija.

S obzirom da su mineralne sirovine najvećim dijelom neobnovljivi prirodni resurs ograničenih rezervi, eksploatacijska polja utvrđuju se do isteka rezervi mineralnih sirovina te je odredbama Zakona o rudarstvu propisana obveza dostave podataka i dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina te podataka o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina. Navedene obveze propisane su odredbama članka 52., 55. i 57. Zakona o rudarstvu, prema kojima je rudarski gospodarski subjekt, kao ovlaštenik istražnog prostora ili eksploatacijskog polja, dužan voditi evidenciju o rezervama mineralnih sirovina i svake godine do 15. ožujka Ministarstvu gospodarstva dostaviti podatke o rezervama mineralnih sirovina sa stanjem na dan 31. prosinca prethodne godine te svakih pet godina od dana dobivanja rješenja o potvrđivanju količina i kakvoće rezervi mineralnih sirovina dostaviti nadležnom povjerenstvu podatke i dokumentaciju o rezervama mineralnih sirovina, s prijedlogom za razvrstavanje u klase i kategorije, na temelju čega povjerenstvo donosi rješenje kojim potvrđuje i ovjerava količine i kakvoću rezervi mineralnih sirovina. Također, koncesionar za eksploataciju mineralnih sirovina dužan je voditi i evidenciju o godišnjoj eksploataciji i svake godine do 15. ožujka Ministarstvu gospodarstva i davatelju koncesije dostaviti podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina sa stanjem na dan 31. prosinca prethodne godine. Obrasci za dostavu podataka o rezervama mineralnih sirovina te o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina propisani su odredbama Pravilnika o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina (Narodne novine 150/13).

Ured državne uprave nema saznanja dostavljaju li rudarski gospodarski subjekti nadležnom povjerenstvu podatke i dokumentaciju o rezervama mineralnih sirovina. Također, Ured državne uprave nema saznanja dostavljaju li koncesionari Ministarstvu gospodarstva redovito podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina. Dio koncesionara dostavljao je Uredu državne uprave podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina na obrascu Evidencija o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, koji je propisan Pravilnikom o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina. S obzirom da Ured državne uprave dostavljene podatke nije redovito provjeravao, analizirao i sistematizirao niti pravovremeno obavještavao koncesionare o njihovim obvezama koje proizlaze iz zakonskih i podzakonskih propisa o koncesijama i rudarstvu te da ponekad koncesionari nisu dostavljali podatke u kontinuitetu za svaku godinu eksploatacije, Ured državne uprave raspolaže s različitim podacima o eksploataciji, odnosno ukupnoj količini eksploatiranih mineralnih sirovina do konca 2015. Iz podataka prikupljenih od Ureda državne uprave, proizlazi da su za eksploatacijska polja Perčin, Starča, Fukinac i Giletinci iskazani različiti podaci o otkopanoj/pridobivenoj količini mineralnih sirovina u evidencijama o godišnjoj eksploataciji, evidencijama navedenim u kvartalnim obračunima i podacima o rezervama. Tako je za eksploatacijsko polje Perčin prema evidenciji o godišnjoj eksploataciji za 2014. i 2015. iskazana otkopana količina 54 108 m³, prema kvartalnim obračunima 58 461 m³, a prema podacima o rezervama mineralnih sirovina za razdoblje od 2013. do 2015. količina od 41 219 m³, dok je za eksploatacijsko polje Starča prema spomenutim evidencijama iskazana otkopana količina 45 049 m³, prema kvartalnim obračunima 45 572 m³, a prema podacima o rezervama mineralnih sirovina za razdoblje od 2013. do 2015. količina od 46 739 m³.

Ukupne potvrđene eksploatacijske rezerve mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije koncem 2015., prema podacima o rezervama mineralnih sirovina prikupljenim od Ureda državne uprave na četiri odobrena eksploatacijska polja u Županiji iznose 9 572 642 m³, a odnose se na tehničko-građevni kamen. Prema podacima koncesionara, dostavljenim Uredu državne uprave, do konca 2015. eksploatirano je ukupno 553 424 m³ mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala, odnosno tehničko-građevnog kamena.

Državni ured za reviziju predlaže pravovremeno pribavljati podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, koje su koncesionari obvezni dostavljati Uredu državne uprave prema odredbama Zakona o rudarstvu i Pravilnika o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina, pribavljene podatke provjeravati, analizirati i sistematizirati kako bi se osiguralo učinkovito gospodarenje mineralnim sirovinama.

Dodjela koncesija, obračun i naplata naknada za mineralne sirovine te nadzor nad izvršavanjem ugovora o koncesiji

U skladu s odredbom članka 192. Uredbe o unutarnjem ustrojstvu ureda državne uprave u županijama (Narodne novine 40/12, 51/12 i 90/13), Ured državne uprave donio je Pravilnik o unutarnjem redu, kojim su utvrđene ustrojstvene jedinice i njihov djelokrug te broj službenika i namještenika po službama i ispostavama, s naznakom njihovih osnovnih poslova i zadaća te stručnih uvjeta potrebnih za njihovo obavljanje. U skladu sa spomenutim Pravilnikom, poslovi iz područja rudarstva obavljaju se u Odjelu za gospodarstvo. Prema Pravilniku osam zaposlenika u opisu radnih zadataka između ostalih ima navedene i zadatke vezane za mineralne sirovine, od kojih pet u sjedištu Ureda (upravni savjetnik za gospodarstvo, viši upravni referent za gospodarstvo i upravni referent za gospodarstvo) i tri zaposlenika (upravni savjetnik za gospodarstvo i samostalni referent za gospodarstvo) u Ispostavi Nova Gradiška. Unatoč predviđenom, spomenute poslove obavlja tek jedan zaposlenik - voditelj odsjeka u Ispostavi Nova Gradiška, koji obavlja i druge poslove iz djelokruga Ureda državne uprave, a odnose se na područje poljoprivrede, šumarstva, obrta, trgovine, ugostiteljstva, turizma, rudarstva, industrije, energetike i prometa, poljoprivrednog zemljišta, izdavanje različitih dozvola, obrtnica i posebnih uvjeta za građenje i drugih poslova. Ured državne uprave osigurao je odgovarajuću tehničku podršku za učinkovito obavljanje poslova iz područja rudarstva.

Od sedam prostora predviđenih Prostornim planom Županije za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, Ured državne uprave je, prema stanju početkom 2016., rudarskim gospodarskim subjektima odobrio jedan istražni prostor i dva eksploatacijska polja. Dva eksploatacijska polja, iako u nadležnosti Ureda državne uprave, odobrilo je i ugovore o koncesiji zaključilo Ministarstvo gospodarstva, a dva eksploatacijska polja s obzirom na vrstu mineralne sirovine su u nadležnosti Ministarstva gospodarstva.

Istražni prostor odobren je na temelju zahtjeva rudarskog gospodarskog subjekta, nakon javne rasprave održane u kolovozu 2004. i rješenja Ureda državne uprave - Ispostava Nova Gradiška, o odobravanju istraživanja tehničko-građevnog kamena u istražnom prostoru Buk s rokom važnosti do kolovoza 2007. Površina istražnog prostora smještenog u k.o. Rogolji, Općina Okučani iznosi 61,57 ha. Prema spomenutom rješenju ovlaštenik je dužan do konca 2016. s Uredom državne uprave zaključiti ugovor o koncesiji. Rješenje o utvrđivanju istražnog prostora Buk sadrži i druge propisane elemente te je dostavljeno svim propisanim subjektima u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu.

Ured državne uprave ne raspolaže cjelovitom dokumentacijom koja se odnosi na postupak odobravanja prostora za istraživanje. Prema dostavljenoj dokumentaciji - dopis Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, razvidno je da je Državni inspektorat utvrdio da rješenje o odobrenju istraživanja nije izdano u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu - pročišćeni tekst koji je utvrđen 30. rujna 2003. i Pravilnika o istraživanju mineralnih sirovina koji je bio na snazi od rujna 1998. do studenog 2013.

Temeljem navedenog, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je nakon provedenog nadzora pozvalo Ured državne uprave za izmjenom navedenog rješenja u smislu da se trgovačko društvo kojemu je odobreno istraživanje pridržava zaključaka s javne rasprave, da je dužno prije početka istraživanja s vlasnicima i korisnicima zemljišta utvrditi pravo služnosti, izraditi pojednostavljeni rudarski projekt probne eksploatacije, obavijestiti Državni inspektorat najmanje 15 dana prije početka probne eksploatacije, obaviti sanaciju zemljišta završetkom pojedinog istražnog rada u istražnom prostoru, a konačno izvješće o obavljenim istražnim radovima dostaviti Uredu državne uprave u određenom roku. U skladu s navedenim zahtjevima Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ured državne uprave, Ispostava Nova Gradiška, je donijelo zaključak u studenom 2004., kojim se navodi da ovlaštenik istražnog prostora do roka trajanja odobrenja, odnosno do sredine kolovoza 2007., a ni kasnije, Uredu državne uprave, Ispostava Nova Gradiška nije dostavio izvješće o obavljenim istražnim radovima, što je prema rješenju o odobrenju istražnog prostora bio dužan učiniti, te nije podnio zahtjev za utvrđivanje eksploatacijskog polja. Ured državne uprave nije poduzimao aktivnosti o praćenju istraživanja tehničko-građevnog kamena istražnog prostora Buk, nema saznanja o provedenim aktivnostima vezanim uz istraživanje, niti utvrđivanju eksploatacijskog polja, površine 61,57 ha u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu. Iako ovlaštenik istražnog prostora nije podmirivao svoju obvezu za naknadu za odobren istražni prostor, Ured državne uprave nije poduzimao mjere za naplatu. Odredbom članka 46. Zakona o rudarstvu, propisano je da se rješenje o odobrenju za istraživanje mineralnih sirovina ukida istekom roka važenja rješenja, ako ovlaštenik istražnog prostora ne poštuje rokove i obveze određene rješenjem ili ako nisu izvedeni rudarski radovi određeni rješenjem.

Državni ured za reviziju predlaže od ovlaštenika istražnog prostora zatražiti da u primjerenom roku dostavi izvješće o provedenom istraživanju i sanaciji istražnog prostora, a ako u primjerenom roku ovlaštenik ne dostavi traženo izvješće, nalaže se ukinuti rješenje o odobrenju za istraživanje. Nadalje, predlaže se poduzimati aktivnosti radi naplate naknade za odobrenje istražnog prostora.

U tablici broj 2 daju se podaci o odobrenim eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije te podaci o fiksnom dijelu naknade za mineralne sirovine, prema podacima Ureda državne uprave sa stanjem iz travnja 2016.

Tablica broj 2

Odobrena eksploatacijska polja mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije te podaci o fiksnom dijelu naknade za mineralne sirovine, travanj 2016.

Redni broj	Naziv eksploatacijskog polja	Trajanje odobrenja	Površina polja u ha	Fiksni dio naknade za mineralne sirovine (novčana naknada za površinu eksploatacijskog polja) u kn		
				Obveza ovlaštenika polja	Naplaćeno s kamatama	Nenaplaćeno s kamatama
	1	2	3	4	5	6
Tehničko-građevni kamen						
1.	Perčin	20.2.1996.-22.6.2021.	19,25	139.318,00	138.782,00	536,00
2.	Starča	11.7.2002.-20.5.2042.	6,56 ¹	60.950,00	64.683,00	-
3.	Fukinac	12.8.1996.-31.12.2038.	27,88	139.318,00	145.551,00	-
4.	Giletinci	31.5.2013.-31.12.2052.	17,64	36.545,00	36.545,00	-
Ukupno			71,33	376.131,00	385.561,00	536,00

Na području Županije odobrena su četiri eksploatacijska polja tehničko-građevnog kamena ukupne površine 71,33 ha. S ovlaštenicima eksploatacijskih polja zaključeni su ugovori o koncesiji i izdana rješenja o odobrenju eksploatacije mineralnih sirovina. Početkom 2016. rudarske koncesije su za sva četiri eksploatacijska polja i dalje na snazi.

Fiksni dio naknade za mineralne sirovine, odnosno naknade za površinu eksploatacijskog polja obračunane su i utvrđene za eksploatacijska polja Starča, Fukinac i Giletinci u iznosu 236.813,00 kn, od čega je, s pripadajućim kamatama zbog nepravodobnog plaćanja naknada naplaćeno 246.779,00 kn. Za eksploatacijsko polje Perčin obračunan je i utvrđen fikсни dio naknade u iznosu 139.318,00 kn, od čega je, s pripadajućim kamatama zbog nepravodobnog plaćanja naknada naplaćeno 138.782,00 kn te je nenaplaćeno s pripadajućim kamatama 536,00 kn.

Naknade za površinu eksploatacijskih polja obračunane su i naplaćene u propisanim iznosima, osim za eksploatacijsko polje Perčin. Uvidom u raspoloživu dokumentaciju utvrđeno je da je ovlaštenik eksploatacijskog polja Perčin naknadu za površinu do konca lipnja 2016. obračunavao za površinu polja 19,25 ha koja je utvrđena rješenjem Ureda za gospodarstvo Brodsko-posavske županije iz veljače 1996. Prema lokacijskoj dozvoli koja je izdana u lipnju 2000. površina eksploatacijskog polja je smanjena s 19,25 ha na 6,79 ha, jer se u katastru zemljišta i u zemljišnim knjigama, kao kamenolom, vodi samo građevinska čestica kč.br. 555/9 površine 6,79 ha.

Za eksploatacijska polja Fukinac i Giletinci ugovore o koncesiji zaključilo je Ministarstvo gospodarstva, na temelju zahtjeva rudarskih gospodarskih subjekata za dodjelu koncesije za izvođenje rudarskih radova. Eksploatacijska polja su prethodno odobrena nakon provedenih javnih natječaja i odabira najpovoljnijih ponuditelja, te održane javne rasprave za Studiju o utjecaju zahvata na okoliš.

¹ Rješenjem Ministarstva gospodarstva iz ožujka 2013. površina eksploatacijskog polja Starča smanjena je s 9,65 ha na 6,56 ha, jer je u postupku procjene utjecaja zahvata na okoliš utvrđena potreba smanjenja obuhvata navedenog eksploatacijskog polja.

Postupci su provedeni u skladu s odredbama prijašnjih propisa o rudarstvu: Zakona o rudarstvu (Narodne novine 190/03-pročišćeni tekst), koji je bio na snazi od lipnja 1991. do srpnja 2009., odnosno Zakona o rudarstvu (Narodne novine 75/09 i 49/11), koji je bio na snazi od srpnja 2009. do svibnja 2013., te Pravilnika o postupku ishođenja odobrenja za dodjelu eksploatacijskog polja, odobrenja za izvođenje rudarskih radova i građevinske dozvole za građenje rudarskih objekata i postrojenja, kao i dozvole za upotrebu rudarskih objekata i postrojenja (Narodne novine 53/A/91), koji je bio na snazi od srpnja 1991. do rujna 1998., odnosno Pravilnika o eksploataciji mineralnih sirovina (Narodne novine 125/98), koji je bio na snazi od rujna 1998. do studenoga 2013. i Zakona o koncesijama (Narodne novine 143/12) koji je na snazi od prosinca 2012. Također, za eksploatacijsko polje Fukinec zaključena su i dva ugovora o osnivanju prava služnosti državnog zemljišta na kojem se nalazi navedeno eksploatacijsko polje, sa svrhom eksploatacije mineralne sirovine.

Za eksploatacijska polja Perčin i Starča rješenja o odobrenju izvođenja rudarskih radova izdana su, a ugovori o koncesiji zaključeni 1996. i 2002. na temelju zahtjeva rudarskih gospodarskih subjekata za dodjelu rudarske koncesije za izvođenje rudarskih radova, bez provedenih postupaka s tadašnjim javnim poduzećem za gospodarenje šumskim zemljištem. Nakon izrade revidiranih Glavnih rudarskih projekata eksploatacijskih polja Perčin i Starča, Ured državne uprave je u svibnju 2002., nakon prethodno održanih javnih rasprava, u skladu s odredbama prijašnjeg Zakona o rudarstvu koji je bio na snazi od lipnja 1991. do srpnja 2009., izdao rješenja o odobrenju izvođenja rudarskih radova eksploatacijskih polja Perčin i Starča. Rješenjima je određeno da je korisnik dužan prije početka izvođenja radova izraditi Projekte tehničke i biološke sanacije kamenoloma, sanaciju projektirati sukcesivno s napredovanjem rudarskih radova, riješiti imovinsko-pravne odnose s vlasnikom šumskog zemljišta na kojem se nalaze eksploatacijska polja te naknaditi štetu počinjenu rudarskim radovima na šumskom zemljištu. Projekti tehničke i biološke sanacije kamenoloma nisu sastavljeni. Ured za upravljanje državnom imovinom je tek u ožujku 2015. donio odluku o osnivanju prava služnosti na zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske za eksploatacijsko polje Perčin, dok za eksploatacijsko polje Starča ista nije donesena. U vrijeme obavljanja revizije (ožujak 2016.) Ured državne uprave izdao je rješenja o dodjeli koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina za eksploatacijsko polje Perčin površine 6,79 ha u trajanju do konca 2040., a za eksploatacijsko polje Starča površine 6,56 ha do konca 2024. Ugovori o osnivanju prava služnosti na šumskom zemljištu u vlasništvu Republike Hrvatske i ugovori o koncesiji za eksploataciju tehničko-građevnog kamena na eksploatacijskim poljima Perčin i Starča zaključeni su s trgovačkim društvom za gospodarenje šumskim zemljištem u tijeku obavljanja revizije (svibanj i lipanj 2016.).

Ured državne uprave nije redovito pratio točnost obračuna i izvršavanje plaćanja naknade za površinu i naknade za koncesiju. Također, Ministarstvu financija, nije na propisanim obrascima, niti redovito dostavljao izvješća o obvezama za naknade za površinu odobrenih eksploatacijskih polja, te ugovorima o koncesiji i radu koncesionara.

Prema odredbama članka 51. Zakona o koncesijama, davatelj koncesije dužan je kontinuirano nadzirati rad koncesionara i izvršavanje njihovih obveza iz rješenja o odobrenju izvođenja rudarskih radova, ugovora o koncesiji i ugovora o osnivanju prava služnosti, što uključuje i redovito praćenje izvršavanja plaćanja naknade za koncesiju te plaćanja svih drugih obveza koje nastaju kao posljedica obveznih odnosa. O postupcima nepoštivanja odredbi ugovora o koncesiji dužan je obavijestiti nadležno državno odvjetništvo.

Također je dužan do 1. lipnja tekuće godine, za prethodnu godinu, dostaviti Ministarstvu financija izvješće o ugovorima o koncesiji i radu koncesionara, a osobito u odnosu na plaćanje naknade za koncesiju, poduzete radnje vezane uz nadzor rada koncesionara, te druge bitne podatke o izvršenju ugovora o koncesiji. Izvješće se dostavlja na obrascu koji Ministarstvo financija objavljuje na svojim mrežnim stranicama.

Državni ured za reviziju predlaže nadzirati rad koncesionara i izvršavanje njihovih obveza iz rješenja o odobrenju izvođenja rudarskih radova, ugovora o koncesiji i ugovora o osnivanju prava služnosti, što uključuje i redovito praćenje obračuna i izvršavanja plaćanja naknade za površinu i naknade za koncesiju te plaćanja svih drugih obveza koje nastaju kao posljedica obveznih odnosa te dostaviti Ministarstvu financija izvješća o ugovorima o koncesiji i radu koncesionara u skladu s odredbama Zakona o koncesiji. Također, predlaže pridržavanje svih odredbi rješenja i drugih akata vezanih uz dodjelu koncesija.

U tablici broj 3 daju se podaci o eksploatacijskim poljima mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije za koja su zaključeni ugovori o koncesiji te podaci o varijabilnom dijelu naknade za mineralne sirovine, prema podacima Ureda državne uprave sa stanjem iz travnja 2016.

Tablica broj 3

Eksploatacijska polja mineralnih sirovina za proizvodnju građevnog materijala na području Županije za koja su zaključeni ugovori o koncesiji te podaci o varijabilnom dijelu naknade za mineralne sirovine, travanj 2016.

Redni broj	Naziv polja	Trajanje koncesije	Varijabilni dio naknade za mineralne sirovine (novčana naknada za otkopanu/pridobivenu količinu mineralne sirovine) u kn	
			Obveza koncesionara	Naplaćeno s kamatama
	1	2	3	4
Tehničko-građevni kamen				
1.	Perčin	20.2.2002.-22.6.2040.	357.784,00	357.748,00
2.	Starča	20.5.2002.-20.5.2024.	431.222,00	431.381,00
3.	Fukinac	25.9.2012.-31.12.2038.	848.456,00	848.536,00
4.	Giletinci	31.5.2013.-31.12.2052.	98.193,00	98.489,00
Ukupno			1.735.655,00	1.736.154,00

Na četiri eksploatacijska polja na području Županije, za koja su zaključeni ugovori o koncesiji, otkopano/pridobiveno je ukupno 553 424 m³ mineralne sirovine za proizvodnju građevnog materijala, čija je tržišna vrijednost iskazana u iznosu 17.439.652,00 kn, te su utvrđene obveze koncesionara za varijabilni dio naknada za mineralne sirovine u ukupnom iznosu 1.735.655,00 kn, koje su naplaćene u cijelosti, što zajedno s pripadajućim kamatama zbog nepravodobnog plaćanja naknada iznosi 1.736.154,00 kn.

Ugovorima o koncesiji koncesionari su se obvezali da će varijabilni dio naknade za mineralne sirovine, odnosno naknade za otkopanu/pridobivenu količinu mineralne sirovine plaćati na način utvrđen zakonskim i podzakonskim propisima, kojima je određena naknada za koncesiju, odnosno u visini propisanog ili minimalnog propisanog iznosa.

Tako su naknade za otkopanu/pridobivenu količinu mineralne sirovine obračunane i naplaćene u skladu s odredbama Odluke o naknadi za eksploataciju mineralnih sirovina (Narodne novine 37/91, 104/96 i 101/04), koja je bila na snazi od srpnja 1991. do prosinca 1996., odnosno od prosinca 1996. do srpnja 2004. te od srpnja 2004. do prosinca 2009. i kojom je naknada bila utvrđena u visini 2,5 %, odnosno 2,6 % ukupnog prihoda ostvarenog prodajom mineralne sirovine, Uredbe o novčanoj naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, koja je bila na snazi od siječnja 2010. do travnja 2011. i kojom je minimalni iznos varijabilnog dijela naknade bio utvrđen u visini 7,5 % tržišne vrijednosti otkopane mineralne sirovine, Uredbe o novčanoj naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, koja je bila na snazi od travnja 2011. do travnja 2014. i kojom je varijabilni dio naknade bio utvrđen u visini 5,0 % tržišne vrijednosti otkopane mineralne sirovine, te Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, koja je na snazi od svibnja 2014. i kojom je minimalni iznos varijabilnog dijela naknade utvrđen u visini 5,0 % tržišne vrijednosti otkopane mineralne sirovine, s tim da su pojedinim koncesionarima naplaćene kamate zbog nepravodobnog plaćanja naknade.

Odredbama Zakona o rudarstvu i Uredbe o naknadi za koncesiju za eksploataciju mineralnih sirovina, propisano je da iskazana tržišna vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine ne može biti manja od tržišne vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena, koji rudarski gospodarski subjekt mora izraditi kako bi od nadležnog povjerenstva ishodio rješenje o utvrđenoj količini i kakvoći rezervi mineralne sirovine, a koju je dužan potvrditi svakih pet godina.

Rješenja o utvrđenoj količini i kakvoći rezervi mineralne sirovine, koja nadležno povjerenstvo dostavlja Uredu državne uprave, ne sadrže podatak o tržišnoj vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz navedenog elaborata, niti je propisana obveza rudarskih gospodarskih subjekata da Uredu državne uprave dostavljaju navedeni elaborat. Stoga Ured državne uprave nije u mogućnosti pratiti iskazanu tržišnu vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine u odnosu na navedeni elaborat, osim kada elaborat pribavi od rudarskih gospodarskih subjekata, što čini uvjetujući im potpisivanje ugovora o koncesiji dostavom elaborata. Međutim, pri obnovi elaborata radi potvrde količine i kakvoće rezervi mineralne sirovine, nakon pet godina, Ured državne uprave nema mogućnost uvjetovati rudarskim gospodarskim subjektima dostavu obnovljenog elaborata.

Državni ured za reviziju predlaže zatražiti od nadležnog povjerenstva dostavljanje podataka o tržišnoj vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena, na način da se ti podaci iskazuju u rješenju o utvrđenoj količini i kakvoći rezervi mineralne sirovine ili na drugi način, kako bi Ured državne uprave mogao pratiti iskazanu tržišnu vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine u odnosu na tržišnu vrijednost mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz navedenog elaborata.

Prema odredbama Zakona o rudarstvu, rudarska inspekcija Ministarstva gospodarstva provodi inspekcijski nadzor nad izvođenjem rudarskih radova. Prema podacima prikupljenim od Ureda državne uprave, rudarska inspekcija za razdoblje od 2013. do 2015. nije obavljala inspekcijski nadzor nad izvođenjem rudarskih radova.

Državni ured za reviziju je mišljenja da je na svim eksploatacijskim poljima potrebno obavljati inspekcijski nadzor kako bi se provjerila točnost podataka koncesionara o otkopanim/pridobivenim količinama mineralnih sirovina i iskazanoj tržišnoj vrijednosti.

Državni ured za reviziju predlaže zatražiti od rudarske inspekcije redovito obavljanje inspekcijskog nadzora na eksploatacijskim poljima za koja su zaključeni ugovori o koncesiji, ugovori o osnivanju prava služnosti na šumskom zemljištu i izdana rješenja o obavljanju koncesije, radi provjere podataka o otkopanim/pridobivenim količinama mineralnih sirovina i iskazanoj tržišnoj vrijednosti koje koncesionari dostavljaju Uredu državne uprave.

Radi spoznaje o funkcioniranju sustava gospodarenja mineralnim sirovinama na području Županije, tijekom obavljanja revizije (u svibnju 2016.), Državni Ured za reviziju zatražio je od jedinica lokalne samouprave na području Županije podatke o njihovim saznanjima o protupravnoj eksploataciji mineralnih sirovina te jesu li o tome obavijestili nadležna tijela. Prema dostavljenim podacima, koji nisu cjeloviti (dio jedinica nije dostavio podatke), jedna jedinica lokalne samouprave (Općina Podcrkavlje) ima saznanja o protupravnoj eksploataciji mineralnih sirovina (za koje je nadležno Ministarstvo gospodarstva) i odvoz mineralne sirovine na svom području, o čemu je izvješćivala nadležna ministarstva i Državno odvjetništvo.

Zbog činjenice da su mineralne sirovine najvećim dijelom neobnovljivi prirodni resurs ograničenih rezervi, od izuzetnog značaja je sprječavanje otuđenja tih resursa, odnosno sprječavanje protupravne eksploatacije. Stoga Državni ured za reviziju predlaže uspostaviti učinkovitu suradnju Ureda državne uprave i rudarske inspekcije, kao nadležnih tijela koja obavljaju aktivnosti iz područja rudarstva, te jedinica lokalne samouprave na čijem području se eksploatiraju mineralne sirovine, kako bi se osigurala protočnost informacija o eksploataciji mineralnih sirovina te pravodobno i učinkovito spriječila protupravna eksploatacija. Učinkovita suradnja trebala bi pridonijeti smanjenju štete počinjene Republici Hrvatskoj te ostvarenju održivog gospodarenja mineralnim sirovinama.

Sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi

Izvođenjem rudarskih radova pri eksploataciji mineralnih sirovina utječe se na okoliš te su stoga odredbama Zakona o rudarstvu, između ostalog, propisane obveze rudarskih gospodarskih subjekata u svrhu sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi.

Sanacijom prostora, prema odredbi članka 12. Zakona o rudarstvu, smatraju se rudarski radovi radi provedbe mjera osiguranja rudarskim radovima otkopanih prostora kojima se isključuje mogućnost nastanka opasnosti za ljude i imovinu, kao i za prirodu i okoliš, kao i radi privođenja namjeni određenoj dokumentima prostornog uređenja ako su za to ispunjene pretpostavke.

Prema odredbama članaka 69. i 101. Zakona o rudarstvu, rudarski gospodarski subjekt odgovara za štetu u prirodi i okolišu nastalu izvođenjem rudarskih radova na eksploatacijskom polju, dužan je tijekom izvođenja te nakon završetka ili trajnog obustavljanja izvođenja rudarskih radova provesti sanaciju prostora na kojem su izvedeni rudarski radovi, provesti mjere osiguranja radi sprječavanja nastanka opasnosti za ljude, imovinu, prirodu i okoliš te o tome izvijestiti rudarsku inspekciju i inspekciju zaštite okoliša, koje izdaju potvrde o provedbi spomenutih mjera, nakon čega davatelj koncesije donosi rješenje o brisanju rudarskog gospodarskog subjekta kao ovlaštenika eksploatacijskog polja iz registra eksploatacijskih polja, a može donijeti i rješenje o brisanju eksploatacijskog polja iz registra eksploatacijskih polja.

Ako rudarski gospodarski subjekt ne provede sanaciju, davatelj koncesije naložit će mu provođenje sanacije u primjerenom roku, a ako ni nakon ostavljenog roka ne provede sanaciju, to će se učiniti putem treće osobe, na trošak rudarskog gospodarskog subjekta, pri čemu će pravne radnje pred sudom poduzeti nadležno državno odvjetništvo.

Prema pisanom obrazloženju odgovornih osoba rudarskih gospodarskih subjekata do konca 2015. nije provedena sanacija eksploatacijskih polja.

Ovlaštenici eksploatacijskih polja Giletinci i Fukinec su prema ugovorima o koncesiji trebali provoditi veći dio sanacije u tijeku izvođenja radova na eksploataciji, a najkasnije do konca trajanja koncesije. Ured ne raspolaže podacima o provođenju sanacije u tijeku izvođenja radova.

Rješenjima o dodjeli koncesije za eksploatacijska polja Perčin i Starča, utvrđeno je da se tehnička sanacija provodi usporedno s eksploatacijom te da godišnji troškovi sanacije iznose 12.987,00 kn za eksploatacijsko polje Perčin, a 50.000,00 kn za eksploatacijsko polje Starča. Ovlaštenik eksploatacijskih polja je prije zaključivanja ugovora o koncesiji za eksploatacijska polja Perčin i Starča, na ime osiguranja plaćanja svih tražbina, izdao četiri bjanko zadužnice na ukupan 1.100.000,00 kn, odnosno 550.000,00 kn za svako polje. Do vremena obavljanja revizije bjanko zadužnice nisu potpisane.

Prema odredbi članka 76. Zakona o rudarstvu, rudarski gospodarski subjekt kojem se daje koncesija za eksploataciju mineralnih sirovina, dužan je prije zaključivanja i potpisivanja ugovora o koncesiji dostaviti davatelju koncesije jamstvo za troškove sanacije eksploatacijskog polja, a prema odredbi članka 11. stavka 4. Pravilnika o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina, davatelj koncesije dužan je redovito provjeravati valjanost jamstva.

Prema odredbi članka 31. Zakona o koncesijama, davatelj koncesije dužan je prije stupanja na snagu ugovora o koncesiji prikupiti od odabranog najpovoljnijeg ponuditelja, odnosno podnositelja zahtjeva za dobivanje koncesije potrebna jamstva i/ili instrumente osiguranja naplate naknade za koncesiju te naknade štete koja može nastati zbog neispunjenja obveza iz ugovora o koncesiji (zadužnice, bankarske garancije, osobna jamstva, mjenice, polog i ostalo) u iznosu određenom u skladu s procijenjenom vrijednosti koncesije te redovito provjeravati valjanost instrumenata osiguranja.

Državni ured za reviziju nalaže prije zaključivanja ugovora o koncesiji zatražiti od koncesionara jamstva za troškove sanacije eksploatacijskog polja i provođenje radova sanacije u primjerenom roku u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu te redovito provjeravanje valjanosti jamstava u skladu s odredbama Pravilnika o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina. Također, nalaže prije stupanja na snagu ugovora o koncesiji prikupiti od odabranog najpovoljnijeg ponuditelja, odnosno podnositelja zahtjeva za dobivanje koncesije potrebna jamstva i/ili instrumente osiguranja naplate naknade za koncesiju te naknade štete koja može nastati zbog neispunjenja obveza iz ugovora o koncesiji (zadužnice, bankarske garancije, osobna jamstva, mjenice, polog i ostalo) u iznosu određenom u skladu s procijenjenom vrijednosti koncesije te redovito provjeravati valjanost instrumenata osiguranja u skladu s odredbama Zakona o koncesijama.

OCJENA UČINKOVITOSTI GOSPODARENJA MINERALNIM SIROVINAMA

Državni ured za reviziju je obavio reviziju učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama na području Županije. Ciljevi revizije bili su ocijeniti postupanje Ureda državne uprave u skladu s propisima, planovima i internim procedurama u vezi s eksploatacijom mineralnih sirovina, ocijeniti informacijski sustav i evidencije o rezervama i eksploataciji mineralnih sirovina, ocijeniti dodjeljuju li se koncesije za eksploataciju mineralnih sirovina i obračunavaju li se naknade za mineralne sirovine na propisani način, ocijeniti provodi li se učinkovit nadzor nad naplatom prihoda i potraživanja za prihode od naknada za mineralne sirovine i izvršenjem ugovora o koncesiji te ocijeniti provedbu sanacije prostora na kojima su izvedeni rudarski radovi.

Na temelju provedene revizije, Državni ured za reviziju primjenom utvrđenih kriterija, ocjenjuje da je gospodarenje mineralnim sirovinama na području Županije **djelomično učinkovito** te daje sljedeće preporuke:

- Uskladiti podatke o namjeni eksploatacijskih polja i vrsti raspoloživih mineralnih sirovina u planskim dokumentima sa stvarnim stanjem na eksploatacijskim poljima.
- Uskladiti podatke o vrsti koncesije navedenoj u godišnjem i srednjoročnom planu davanja koncesija sa stvarnim podacima te, radi dosljednije primjene propisa iz područja rudarstva, donijeti interne procedure kojima bi se utvrdio redoslijed radnji u procesu gospodarenja mineralnim sirovinama.
- Ustrojiti registar istražnih prostora i eksploatacijskih polja, zbirku isprava istražnih prostora, popis rudarskih gospodarskih subjekata za mineralne sirovine na području Županije te upotpuniti zbirke isprava eksploatacijskih polja mineralnih sirovina u skladu s odredbama Pravilnika o jedinstvenom informacijskom sustavu mineralnih sirovina i registrima.
- Redovito pratiti izvršavanje plaćanja naknade za koncesiju i pridonositi vođenju Registra koncesija stalnim praćenjem i zajedničkim sudjelovanjem u radu s Ministarstvom financija u skladu s odredbama Zakona o koncesijama te pravovremeno i redovito dostavljati Ministarstvu financija odgovarajuće obrasce propisane Pravilnikom o registru koncesija.
- Pravovremeno pribavljati podatke o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina, koje su koncesionari obvezni dostavljati Uredu državne uprave prema odredbama Zakona o rudarstvu i Pravilnika o postupku ocjene dokumentacije o rezervama mineralnih sirovina, pribavljene podatke provjeravati, analizirati i sistematizirati kako bi se osiguralo učinkovito gospodarenje mineralnim sirovinama.
- Pribaviti od ovlaštenika istražnog prostora izvješće o provedenom istraživanju i sanaciji istražnog prostora u slučaju da istraživanjem nisu utvrđene rezerve tehničko-građevnog kamena, odnosno utvrditi namjere ovlaštenika vezano za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina u navedenom istražnom prostoru. Ovisno o utvrđenim namjerama ovlaštenika, produljiti rok trajanja odobrenja za istraživanje ili ukinuti rješenje o odobrenju za istraživanje, koje se ukida istekom roka važenja rješenja, ako ovlaštenik istražnog prostora ne poštuje rokove i obveze određene rješenjem ili ako nisu izvedeni rudarski radovi određeni rješenjem.

- Nadzirati rad koncesionara i izvršavanje njihovih obveza iz rješenja o odobrenju izvođenja rudarskih radova, ugovora o koncesiji i ugovora o osnivanju prava služnosti, što uključuje i redovito praćenje obračuna i izvršavanja plaćanja naknade za površinu i naknade za koncesiju te plaćanja svih drugih obveza koje nastaju kao posljedica obveznih odnosa, te dostaviti Ministarstvu financija izvješća o ugovorima o koncesiji i radu koncesionara u skladu s odredbama Zakona o koncesiji.
- Zatražiti od nadležnog povjerenstva dostavljanje podataka o tržišnoj vrijednosti mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz Elaborata o rezervama mineralne sirovine na eksploatacijskom polju na kojem je ona otkopana/pridobivena, na način da se ti podaci iskazuju u rješenju o utvrđenoj količini i kakvoći rezervi mineralne sirovine ili na drugi način, kako bi Ured državne uprave mogao pratiti iskazanu tržišnu vrijednost otkopane/pridobivene mineralne sirovine u odnosu na tržišnu vrijednost mineralne sirovine utvrđene na temelju tehno-ekonomske ocjene iz navedenog elaborata.
- Prije zaključivanja ugovora o koncesiji zatražiti od koncesionara jamstva za troškove sanacije eksploatacijskog polja i provođenje radova sanacije u primjerenom roku u skladu s odredbama Zakona o rudarstvu te redovito provjeravanje valjanosti jamstva u skladu s odredbama Pravilnika o istraživanju i eksploataciji mineralnih sirovina. Također nalaže prije stupanja na snagu ugovora o koncesiji prikupiti od odabranog najpovoljnijeg ponuditelja odnosno podnositelja zahtjeva za dobivanje koncesije potrebna jamstva i/ili instrumente osiguranja naplate naknade za koncesiju te naknade štete koja može nastati zbog neispunjenja obveza iz ugovora o koncesiji (zadužnice, bankarske garancije, osobna jamstva, mjenice, polog i ostalo) u iznosu određenom u skladu s procijenjenom vrijednosti koncesije te redovito provjeravati valjanost instrumenata osiguranja u skladu s odredbama Zakona o koncesijama.
- Zatražiti od rudarske inspekcije redovito obavljanje inspekcijskog nadzora na eksploatacijskim poljima za koja su zaključeni ugovori o koncesiji, ugovori o pravu služnja te izdana rješenja o dodjeli koncesije, radi provjere podataka o otkopanim/pridobivenim količinama mineralnih sirovina i iskazanoj tržišnoj vrijednosti koje koncesionari dostavljaju Uredu državne uprave.
- Uspostaviti učinkovitu suradnju između Ureda državne uprave i rudarske inspekcije, kao nadležnih tijela koja obavljaju aktivnosti iz područja rudarstva, te jedinica lokalne samouprave na čijem području se eksploatiraju mineralne sirovine, kako bi se osigurala protočnost informacija o eksploataciji mineralnih sirovina te pravovremeno i učinkovito spriječila protupravna eksploatacija. Učinkovita suradnja trebala bi pridonijeti smanjenju štete počinjene Republici Hrvatskoj te ostvarenju održivog gospodarenja mineralnim sirovinama.

Državni ured za reviziju ocjenjuje da bi provedba navedenih naloga i preporuka pridonijela poboljšanju postupanja pri usklađivanju podataka o vrsti koncesije u svim evidencijama, donošenju internih procedura potrebnih za proces gospodarenja mineralnim sirovinama, vođenju propisanih registara i evidencija, kontroli obračuna naknade za mineralne sirovine, otklanjanju utvrđenih nepravilnosti i nedostataka kod pribavljanja podataka o godišnjoj eksploataciji mineralnih sirovina te pribavljanja jamstava i provjeravanja valjanosti jamstava, čime bi se povećala usklađenost s propisima kojima je uređeno gospodarenje mineralnim sirovinama, što bi pridonijelo i učinkovitijem gospodarenju mineralnim sirovinama na području Županije.

OČITOVANJE UREDA DRŽAVNE UPRAVE

Ured državne uprave u Brodsko-posavskoj županiji se očitovao na Nacrt izvješća o obavljenoj reviziji učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama i prihvatio naloge i preporuke Državnog ureda za reviziju.

U očitovanju navodi da će poduzeti radnje u cilju ispravljanja uočenih nedostataka te postizanja učinkovitosti gospodarenja mineralnim sirovinama.